N. A. Nekrasov

Yalnız Taşlar Ağlamıyor Burda

Çeviren: Arif Berberoğlu

Şiir

EVRENSEL
BASIM YAYIN

N.A. Nekrasov

YALNIZ TAŞLAR AĞLAMIYOR BURDA

Şiir

Rusçadan Çeviren:
Arif Berberoğlu

Doğa Basın Yayın
Dağıtım Ticaret Limited Şirketi
Eskişehir Mah. Dolapdere Cad.
Karabatak Sok. No: 27A
Şişli / İstanbul
Tel: 0212 247 65 17 (pbx)
Faks: 0212 247 24 61
web: www.evrenselbasim.com
e.posta: bilgi@evrenselbasim.com

Evrensel Basım Yayın – 361

Yalnız Taşlar Ağlamıyor Burda
N.A. Nekrasov

Rusçadan Çeviren
Arif Berberoğlu

Kapak Tasarım
Savaş Çekiç

Kapak Uygulama
Bahar Eroğlu

Birinci Basım: Eylül 2008

ISBN 978-975-6106-94-5

Baskı
Ezgi Matbaası
Sanayi Caddesi Altay Sokak No: 10 Çobançeşme - Yenibosna / İSTANBUL
Tel: 0212 452 23 02 - 654 94 18 e-posta: ezgimatbaa@mynet.com

YALNIZ TAŞLAR AĞLAMIYOR BURDA

NİKOLAY ALEKSEYEVİÇ NEKRASOV (1821-1877)

Ünlü şair Nikolay Alekseyeviç Nekrasov, yoksul düşmüş soylu bir aileden geliyor. Nekrasov, babasının görev yaptığı alayın gelip yerleştiği dönemde, Podolskiy vilayetinin Vinnitskiy kazasında 22 Kasım 1821'de doğdu.

Şıpsevdi ve tutkulu bir adam olan Aleksey Sergeyeviç Nekrasov, kadınların çok hoşlandığı biriydi. Varşovalı, Hersonskiy vilayetinin üst düzey bir devlet görevlisinin kızı olan Aleksandra Andreyevna Zakrevskaya ona âşıktı. Aleksandra'nın annesiyle babası, çok iyi yetiştirdikleri kızlarının, dar gelirli, az eğitimli bir subayla evlenmesini onaylamadılar; nikah, onların isteği dışında gerçekleşti. Nekrasov mutlu değildi. Şair, hep annesinden, onun kaba ve ahlaki çöküntü içindeki bir çevrede nasıl acı çektiğinden, perişanlığından söz etti. Nekrasov, birçok şiirinde, özellikle *Posledniye pesni* (*Son Şarkılar*), *Mat* (*Anne*) şiirlerinde ve *Rıtsar na ças* (*Bir Saatlik Cesaret*) adlı destanında, onun soylu kişiliğine renk katan çocukluğunun pek de çekici olmayan ortamını parlak bir biçimde betimler. Anılarındaki annesinin alımlılığı, Nekrasov'un yaratıcılığında, kadınlar hakkında yazdığı bölümlere olağanüstü bir tarzda girerek kendini gösterir. Rus şairlerinden hiçbirisi, kadını ve anneleri, "intikam ve keder perisinin" iç karartıcı, imgesel yönden "katı" temsilcisi olarak, Nekrasov denli yüceltmemiştir.

Nekrasov'un çocukluğu, emekliye ayrılan babasının taşındığı Yaroslavskiy ilinin Greşnevo köyündeki dededen kalma çiftlikte geçti. Kalabalık aile (Nekrasov'un erkekli

kızlı on üç kardeşi vardı), ihmal edilmiş işler ve çiftliğin arsasını ilçe emniyet müdürüne kaptırmamak için süren davalar. Babası, ne zaman gezmeye gitse, Nikolay Alekseyeviç'i de yanına alıyordu. İlçe emniyet müdürünün köye her gelişi tatsız bir durum yaratıyordu: Öldürme, vergi borçlarını zorla alma tehditleri vb. Halk yığınlarının yaşamından böylesi pek çok acı tablo, küçük Nekrasov'un duyarlı yüreğinde yer ediyordu.

Nekrasov 1832 yılında, beşinci sınıfa kadar okuduğu Yaroslavskiy Koleji'ne girdi. Dersleri kötü gidiyordu, okul müdürüyle de arası iyi değildi (bir ölçüde yazdığı yergisel şiirler yüzünden) ve babası, hep oğlunun orduda kariyer yapmasını düşlediğinden, 1838'de on altı yaşındaki Nekrasov, soylu çocuklarının gittiği askerî okula yazılmak üzere Petersburg'a gitti. İşler yoluna girmiş gibiydi, ancak liseden arkadaşı olan Gluşitskiy'le bu askerî okulda karşılaşması ve diğer öğrencilerle tanışması, Nekrasov'un içinde öyle bir okuma isteği uyandırdı ki, babasının onu her türlü maddi yardımdan yoksun bırakacağı yollu tehditlerine aldırmadı ve üniversite giriş sınavına hazırlanmaya başladı. Nekrasov, sınavı veremedi ama konuk öğrenci olarak filoloji fakültesine girdi.

1839'dan 1841 yılına dek üniversitede kaldı Nekrasov, ancak neredeyse bütün zamanı para kazanacağı bir iş aramakla geçiyordu. Nekrasov, korkunç bir yoksulluk çekiyordu ve her gün 15 kapiklik bir yemek yeme olanağına bile sahip değildi. Sonraki yıllarda bu durumunu şöyle anlatacaktır: "*Tam üç yıl boyunca, kendimi sürekli, her gün aç hissediyordum. Herhangi bir yemek siparişi vermesen de, oturup gazete okumana izin verilen deniz kenarındaki bir lokantaya, bir kez olsun gidebilecek durumda olmadım. Görünüşte bir gazete alıyorsun, ama aslında içinde ekmek*

olan boş bir tabağı önüne çekiyor ve o ekmeği yiyorsun." Nekrasov'un sürekli kaldığı bir evi de olmadı. Devamlı çektiği açlığa bağlı olarak hastalanmış ve küçük bir odasını kiraladığı bir askere çok borçlanmıştı. Daha tam iyileşmeden, bir arkadaşına gitmişti. Arkadaşı, kasım gecesi olmasına karşın, onun askerden kiraladığı odasına dönmek istemesine karşı çıkarak buna izin vermez. Nekrasov'un sefil haline acıyarak, onu şehrin kenar mahallelerinden birindeki virane gibi bir yere götürür. Nekrasov, bu bir gecelik sığınakta, kendine iş de bulur: 15 kapik karşılığında bir özür mektubu yazarak para kazanır.

İşleri kısa sürede düzeldi: Ders veriyor, "Literaturnoye pribavleniye k Russkomu İnvalidu/Rus Malûlü İçin Edebiyat Eki" ve "Literaturnaya Gazeta/Edebiyat Gazetesi"ne yazılar yazıyor, ucuz baskılar yapan yayıncılar için abece kitabı ve şiir formunda masallar kaleme alıyor, Aleksandriskiy sahnesinde (Perepelskiy adıyla) vodviller koyuyordu sahneye. Onun yazıp sakladıkları yayımlanmaya başladı ve şair, şiirlerini bir kitap halinde yayımlamaya karar verdi; kitabı 1840'ta N. N. baş harfleriyle, *Meçti i zvuki* (*Düşler ve Sesler*) adıyla çıktı. Polevoy, bu ilk yapıtı övdü, bazı haberlere göre Jukovski yapıtı saygıyla karşıladı, fakat Belinskiy, "Oteçestvennıye Zapiski"de (Anayurt Notları) kitabı yerden yere vurdu. Bu, Nekrasov'u o denli etkiledi ki, tıpkı bir zamanlar *Hansa Kyuhelgartena* adlı yapıtını satın alarak piyasadan çekip yok eden Gogol gibi, *Meçti i zvuki* adlı bu ilk yapıtını piyasadan geri çekerek hepsini yok etti. Bu, ender rastlanan çok önemli bibliyografik bir olaydır (bu kitaptaki şiirler, Nekrasov'un toplu yapıtlarına girmedi).

Burada Nekrasov'u ona tamamen yabancı bir çevrede görüyoruz. Şairin değişik "korkunç" adlar taşıyan balladlarının (*Zloy duh/Kötü Ruh, Angel smerti/Ölüm Meleği, Vo-*

ron/Kuzgun vb.) yazımında bunun rolü vardır. *Meçti i zvuki*'nin temel özelliği, şairin yaratıcılığının aşağı bir evresinin ürünü olması değil, Nekrasov'un yeteneğindeki gelişmenin hiçbir aşamasını temsil etmemesidir. *Meçti i zvuki*'nin yazarı Nekrasov ile sonraki yapıtların yazarı Nekrasov iki ayrı kutuptur ve bunları aynı yaratıcı biçem içinde birleştirmenin olanağı yoktur.

40'lı yılların başlarında Nekrasov, "Oteçestvenniye Zapiski"nin bir çalışanıdır; başlangıçta bibliyografya bölümünde görev alır. Belinskiy, onunla yakından tanışır, onu sever ve ondaki büyük zekâya değer verir. Ne var ki, Belinskiy, düz yazı alanında Nekrasov'dan sıradan bir gazete arkadaşı olmaktan öteye bir şey çıkmayacağını anlar, ama onun *V doroge/Yolda* şiirini hayranlıkla karşılar.

Nekrasov, 1843-46 yıllarında bir dizi kitapla kendini gösterdi: *Stateyki v stihah bez kartinok, Fiziologiya Petersburga, 1 aprelya, Petersburgskiy Sbornik*. Özellikle Dostoyevski'nin *Insancıklar* romanının yayımlandığı sonuncusu (Petersburgskiy Sbornik), büyük bir başarı gösterdi. Nekrasov'un yayıncılık işleri o denli iyi gidiyordu ki, 1846'nın sonlarında Panayev ile birlikte, Pletnev'den "Sovremennik"i (Çağdaş) satın aldı.

"Oteçestvenniye Zapiski"nin birçok çalışanı Krayevskiy'i bırakıp Nekrasov'un yanında yer aldı. Belinskiy de "Sovremennik"e geçti ve *Leviafan* adlı kitabı yazmak için topladığı belgelerin bir kısmını Nekrasov'a verdi. Yeni işteki başarı bununla sağlandı. Belinskiy'nin ölümü ve 1848 olaylarına yol açan gericiliğin ivme kazanmasıyla, "Sovremennik", dönemin dergileri içinde en iyi ve en çok okunan bir dergi olmayı sürdürerek, zamanın ruhuna uygun bir çizgiye geçti. "Sovremennik"te sonu gelmez, uzun, inanılmayacak maceralarla dolu romanlar yayımlanmaya baş-

lanır: Nekrasov'un Stanitskiy'le birlikte yazdığı *Tri strani sveta (Dünyanın Üç Ülkesi)* ve *Mertvoye ozero (Ölü Göl)*; bu romanlar Golovaçevoy-Paneyevoy takma adlarıyla yayımlandı.

50'li yılların ortalarında, Nekrasov ciddi, görünüşe bakılırsa, ölümcül bir gırtlak hastalığına yakalandı, ancak bir süre İtalya'da kalması hastalıktan kurtulmasını sağladı. Nekrasov'un tekrar sağlığına kavuşması, Rusya'daki yaşantısının yeni bir evresine denk düşer. Öyle ki, Nekrasov'un yaratıcılığında, onu yazın dünyasının ilk sıradaki adları arasına yükselten mutlu bir dönem başlar. O, yüksek ahlaklı bir sistemin insanlarının yer aldığı çevrenin içindedir artık: Çernişevskiy ile Dobrolyubov, "Sovremennik"in en önemli militan kalemleri olurlar. Nekrasov, olağanüstü duyarlılığı sayesinde, herkesin beğenisini kazanan ülke şairi olur. Bununla birlikte, ilerici hareket içindeki eski dostlarının hızla ahlaki bir çürümeye sürüklenmeleriyle, onlardan uzaklaşmaya başlar. Turgenyev'le de araları yavaş yavaş açılır ve 1860 yılına yaklaşıldığında, aralarındaki dostluk tam bir kopuşla noktalanır.

Nekrasov'un ruhunun en iyi yönü gelişir; yalnız, *Umru ya skoro (Ölümüm Yakın)* adlı şiirinde ima ettiği türden olgular, zaman zaman onun yaşamöyküsünü yazanı hüzünlendiriyor. 1866 yılında "Sovremennik" kapandı, ama Nekrasov, eski düşmanı Krayevskiy'le yakınlaşarak, ondan "Sovremennik"in düzeyine çıkarmaya karar verdiği "Oteçestvenniye Zapiski"yi 1868'den itibaren kiraladı.

1875'in başlarında Nekrasov'un sağlık durumu öylesine ağırlaştı ki, ölüm döşeğine düştü denebilir. Ünlü cerrah Bilrot'un Viyana'dan çağrılması işe yaramadı; zor ve sıkıntılı ameliyat hiçbir sonuç vermedi. Şairin ölümcül hastalığına ilişkin haberler, onun popülerliğini yüksek bir ge-

rilim noktasına çıkardı. Rusya'nın her köşesinden mektuplar, telgraflar, geçmiş olsun dilekleri geliyordu. İnsanlar, çektiği korkunç acılarında şaire teselli veriyorlardı. Bu dönemde yazılan ve neredeyse tamamen çocukluk, anne ve yaşanmış hatalara ilişkin anıların bir toplamı olan *Posledniye pesni (Son Şarkılar)*, duygu içtenliği bakımından, onun esin perisinin en güzel yaratılarındandır. Ölmekte olan şairin Rus şiir tarihindeki öneminin bilinci de, onun ruhunda açıkça kendini gösterir. Olağanüstü güzellikte bir ninni olan *Bayubayu (Uyu Bebeğim Uyu)* şiirinde ölüm şaire şöyle der: *"Korkma acı unutuştan:/Artık benim elimde/Aşkın ve bağışlamanın tacı,/Senin güzel yurdunun armağanı.../Verecek ışıltısını o inatçı karanlığa,/Ve sen duyacaksın üstünde şarkını/ Volga'nın, Oka'nın, Kama'nın."*

Nekrasov, 27 Aralık 1877'de öldü. Dondurucu ayaza karşın, çoğunluğu gençlerden oluşan birkaç bin kişilik bir kalabalık, şairin cenazesini sonsuz uykuya dalacağı Novodeviçiy Manastırı'na kadar uğurladı. Nekrasov'un cenaze töreni kendiliğinden, herhangi bir organizasyon olmadan yapıldı; ilk kez halk bir yazara son yolculuğunda saygısını gösteriyordu. Nekrasov'un cenaze töreni daha bitmeden, onunla Rus şiirinin iki büyük temsilcisi –Puşkin ve Lermontov– arasında anlamsız karşılaştırmalar yapılmaya başlandı, daha doğrusu bu konuda önceden yapılan tartışmalar sürdü. Nekrasov'un açılmış mezarı başında birkaç söz eden Dostoyevskiy, bu adları (belli koşullarla) yan yana koydu, ama birkaç gencin yükselen sesi onun sözlerini kesti: "*Nekrasov, Puşkin ve Lermontov'dan daha büyüktür.*" Tartışma yazılı basına taşındı: Kimileri coşkulu gençlerin düşüncesini destekledi, kimileri Puşkin ile Lermontov'un bütün Rus toplumunun, Nekrasov'un ise sadece "dar bir çevrenin" sözcüsü olduğuna işaret ettiler; üçüncü bir grup, sa-

natsal yetkinliğin doruğuna varmış Rus şiirlerinin sanatsallığı ile "biçimsiz" Nekrasov şiiri arasında bir koşutluk olduğu düşüncesini öfkeyle reddettiler; Nekrasov'un şiiri her türlü sanatsal değerden yoksunmuş! Bütün bunlar tek taraflı görüşler.

Nekrasov'un önemi, gerek onun etkileyici gücünü yaratan bütün koşulların, gerekse o hayattayken ve ölümünden sonra uğradığı acımasız saldırıların sonucunda yatar. Kuşkusuz, incelik bakımından Nekrasov'un şiiri, Puşkin ve Lermontov'un şiirleriyle yan yana konamaz. Bizim büyük şairlerimizden hiç birinin, her bakımdan kötü bu denli çok şiiri yoktur; pek çok şiirinin toplu yapıtlarına alınmamasını Nekrasov'un kendisi vasiyet etmiştir. Nekrasov, kendi şaheserlerine bile katlanamaz: düzyazı kokan ve ruhsuz şiirlerini hemen onların içinden çıkarır. Ama sanatsallık değeri her zaman kendini dışa vurmasa da, Rus şiirinin büyük ustaları arasında zayıf kalan bir şair değildir Nekrasov. Ona hangi bakımdan yaklaşılırsa yaklaşılsın, vurdumduymaz değil, hep bir coşku içinde olduğu görülür. Ve eğer "sanat", asıl etkiye yol açan izlenimler toplamı olarak anlaşılacaksa, Nekrasov, derinliği olan bir şairdir: O, Rus tarihsel yaşamının en mükemmel noktalarından birinin iç dünyasına ışık tutmuştur. Nekrasov'un ulaştığı gücün asıl kaynağı, tam da düşmanlarının, estetik düzeyinin darlığından hareketle, özellikle onun "tek taraflılığını" söz konusu ederek ona saldırdıkları noktadır. Fakat bu tek taraflılık, "soğuk ve kederli" esin perisinin ezgileriyle, Nekrasov'un bilinçli yaratıcılığının ta ilk anından beri kulak verdiği seslerle tam bir armoni yaratmaktadır.

Kırklı yılların bütün edebiyatçıları, halkın acısını az ya da çok kendi acısı olarak duyumsayan insanlardı, ama onların acıyı betimleme biçemleri yumuşaktı; zamanın ruhu

eski sisteme amansız bir savaş ilan ettiğinde, yeni ruh halinin tek sözcüsü Nekrasov oldu. O, yumuşamayı gerektirecek her türlü nedeni reddederek, tek başına ve aynı noktaya direşkenlikle, acımadan vurdu. "İntikam ve kederin" esin perisi uzlaşmaz; o, eski yalanı gayet iyi anımsar. Varsın korkuyla dolsun izleyenin yüreği; bu iyiye, güzele kapı açan bir duygudur. Ezilenlerin ve aşağılananların bütün zaferleri bu duygudan doğmuştur. Nekrasov, okuruna soluk aldırmaz, onun sinirlerine acımaz ve abartılı bir tarzda onu suçlayarak, tam anlamıyla ağırlığını duyuran bir etkiye ulaşır. Bu, tamamen onun kendine özgü kötümserliğinin bir dışa vurumudur. Halk yığınlarının ümitsiz yaşam tablolarının, onun yapıtlarının çoğunluğuna egemen olmasına karşın, Nekrasov'un okuru üzerinde ona güç veren bir etki yarattığına kuşku yoktur. Şair, acı gerçeklik karşısında geri adım atmaz, onun önünde söz dinler bir tavırla boyun eğmez. O, karanlık güçlerle korkusuzca savaşır ve yengiye inanmıştır. Nekrasov'u okumak, kendi kendini iyileştirmenin tohumunu içinde taşıyan bir öfke uyandırır. Ancak, Nekrasov şiirinin bütün içeriği, halkın çektiği acıya bağlı intikam ve kederin sesleriyle sınırlı değildir.

Eğer Nekrasov'un "memleket" şiirlerinin poetik değeri tartışılabilirse, konu ahlak ve duygululuk bağlamında Nekrasov'a geldiğinde, bu iki olgu arasındaki farklılığın büyük ölçüde azaldığı ve bazen ortadan kalktığı görülür. Nekrasov'un, kusursuz lirik bir girişle –yurda dönüşün sevinç şarkılarıyla– başlayan ilk büyük destanı *Saşa*, 40'lı yılların gezgin insanlarının, "dünyayı dolaşan, kendilerine büyük işler arayan, varsıl babaların hayırlı mirası sayesinde küçük işlerden kurtulmuş", "başlarını kandan çok, aşkın döndürdüğü" ve "ruhlarının doruğunda neyin yattığını da onlara

son kitabın söylediği" insanların betimlendiği en güzel destanlardandır.

Turgenyev'in Rudin tipinin pek çok önemli özellikleri, "Rudin"den önce yazılmış olan Nekrasov'un *Saşa* (1855) destanının erkek kahramanı Agarin'in kişiliğinde verilmiştir. Nekrasov, yine Turgenyev'den önce, iç dünyasına ışık tutmaya çalıştığı ve "Nakanune"deki Yelena'yı anımsatan kadın kahramanı Saşa'nın kişiliğinde, kendi psikolojisinin ana çerçevesini çizer. *Nesçastnıye (Zavallılar)* (1856) destanı ise karışık renklerden oluşuyor, bu nedenle de birinci bölüm yeterince açık değil; ama ender rastlanır bir suçtan ötürü sürgün edilen Krot'un kişiliğinde, Nekrasov, bir ölçüde Dostoyevskiy'e yaklaşır, burada güçlü ve betimleyici dizeler vardır. *Korobeyniki (Çerçiler)* içerik yönünden daha az ciddi, ancak özgün bir biçemle, halk ruhuyla yazılmıştır.

1863 yılında Nekrasov'un yapıtları içinde en sağlam olanı, *Moroz, Krasnıy Nos (Don, Kırmızı Burun)* yayımlandı. Bu, şairin "azametli Slav kadın" tipinin yok oluşunu gösterdiği, Rus köylü kadınını yüceltti bir destandır. Destanı renkli kılan köylü kadının doğasındaki parlak yönlerdir sadece, ama yine de görkemli biçemin sertliği ve sağlamlığı sayesinde, içinde hiçbir duygusallık taşımıyor. Özellikle ikinci bölüm –Darya'nın ormanda olduğu bölüm– çok güzel. Gözlerinin önünden yaşanmış mutluluğunun parlak görüntüleri geçen genç kadının, karlarla kaplı dolaşık bir yolda dondurucu soğukla mücadelesi ve yavaş yavaş donuşu betimlenmekte. Şair, bütün tipleri ve görüntüleri, "estetik" eleştirel açıdan bile hayranlık uyandıracak, mükemmel dizelerle veriyor.

Son derece özgün bir ölçüyle yazılmış, oylumlu bir destan olan *Kamu na Rusi jit haraşo (Rusya'da Kim İyi Yaşar)*, Nekrasov'un son dönem halk destanıdır. Ancak şair, des-

tan boyunca aynı ölçüde (yaklaşık 5000 dize) tam bir başarı sağlayabilmiş değildir. Destanda alaycılık, sanata aykırı abartılar ve renkleri yoğunlaştırmalar az değil, ama şaşırtıcı derecede güçlü ve keskin ifadelerin yer aldığı bölümler çoğunlukta. Destanın en güzel bölümleri, ona eklenmiş bağımsız, epizod tarzındaki şarkı ve balladlardır. Özellikle destanın, ünlü "*Sen hem sefilsin,/Hem bereketli,/Sen hem ezginsin,/ Hem sonsuz kudretli,/Rusya ana!..*" dizeleriyle biten *Pir na ves mir* (Büyük Şölen) adlı son bölümü, bu bağımsız şarkı ve balladlar yönünden zengindir.

Nekrasov'un bir diğer destanı *Russkiye jenşçini* (*Rus kadınları,* 1871-72), tam olarak basılmadı, ama destanın sonu –Volkonskaya'nın kocasıyla maden ocağında görüşmesi– bütün Rus edebiyatının en dokunaklı sahnelerindendir. Nekrasov'un duygululuğu (lirizmi), ateşli ve güçlü tutkuların yarattığı gönül borcu temelinde, bu duygululuğun egemen olduğu kişilerin kendi ahlaki kusurlarının bilincini içtenlikle taşıyor olmalarından doğar. "Duvardan sitem dolu bakışlarla" ona bakan dostlarının portrelerine seslenerek, sık sık dile getirdiği onun kendi "suçları", bir ölçüde Nekrasov'un içindeki canlı ruhu kurtarmıştır. Onun ahlaki kusurları, ona coşkulu bir aşkın canlı ve doğal kaynağıyla birlikte, arınma tutkusu da verir. Nekrasov'un poetik seslenişindeki güç, psikolojik açıdan, onun şiirlerini samimi pişmanlık anlarında yaratmasıyla açıklanır. Yazarlarımızdan hiçbirinin pişmanlık duyması söz konusu olmadığı gibi, bu temiz Rus özelliği gelişmiş bir tek Rus şairi de yoktur. Onu kendi ahlaki zaaflarından böylesine bir güçle söz etmeye kim zorladı, neden kendini olumsuz denebilecek yönleriyle göstermek zorunda kaldı? Ama herhalde Nekrasov'u güçlü kılan da buydu.

Şair, ruhunun derinliklerinde en güzel duyguları piş-

manlık duygusunun uyandırdığını duyumsamış, kendini bütünüyle ruhsal bir dalgalanmaya bırakmıştır. Nekrasov, mükemmel bir poetik ün yaratmak için tek başına yeterli olan "Rıtsar na ças" adlı o güzel yapıtıyla bir pişmanlığı dile getirmek zorunda kalır. Ve ünlü "Vlas" adlı şiir de arındırıcı pişmanlığın yarattığı derin bir duygudan çıkmıştır. Öyle ki Nekrasov'a pek de sempatiyle bakmayan Almazov ve Apollon Grigoryev gibi eleştirmenlerin bile hayranlıkla söz ettikleri, "*Bir yanılgının karanlığından/*

Çekip alırken bozuk ruhumu ben" diye başlayan o güzel şiiri de pişmanlık duygusuna yakın duran bir şiirdir.

Duyguların gücü, Nekrasov'un lirik şiirlerine duyulan ilgiyi kalıcı kılmakta ve bu şiirler, destanlarıyla aynı ölçüde, Rus edebiyatında uzun süredir ona en önemli yeri sağlamaktalar. Nekrasov'un suçlayıcı içerikteki yergisel şiirleri bugün için eskimiştir, ama lirik şiirleri ve destanlarından, önemini yitirmeyecek yüksek sanatsal değerlere ulaşmak olasıdır; dili, hâlâ yaşayan Rus dilidir. 1860'lı yılların bütün bir geleneğine savaş açan Rus modernizminin, Nekrasov'u göklere çıkartması, kendine özgü bir durumdur...

Vengerov

SAVAŞ ANNELERİ

Baktıkça savaşın korkunçluğuna
Her yeni kurban alışında bir çarpışmanın
Ne dostlardır acıdığım, ne asker dulları,
Ne de kendisi ölen kahramanın...
Ah, kadın bulur bir avuntu gönlüne,
Ve en iyi dost unutur dostunu;
Yapayalnız bir yürek var ki bir yerde ama,
Unutmaz girinceye dek mezara!
Biz ikiyüzlülerin günlük işleri
Ve onca bayağı, sıradan şeyler arasında
Baktım göz ucuyla şu dünyada birilerinin
Yürekten süzülen kutsal gözyaşlarına
Gözyaşlarına yoksul annelerin!
Yer yok yüreklerinde onların unutmaya
Ölen çocuklarını kanlı topraklarda,
Suya sarkan dalları sanki salkımsöğütlerin
Hep eğik başları, hep aşağıda...

1855

SABAH

Kederlisin, acılar içinde ruhun;
İnanıyorum, şaşılacak şey acı çekmemek burda.
Kuşatması altındayız yoksulluğun
Burda doğa da eşlik ediyor yoksulluğa.

Şu otlaklar, tarlalar, çayırlar,
Şu kuru ot yığınının tepesindeki
Islak, uykulu ve bezgin kargalar,
Acıyla doldurmaktalar insanın içini;

Var gücüyle dörtnala koşarak
Gidiyor mavi dumanlar içinde saklı uzaklara,
Üstündeki sarhoş köylüyle şu lagar beygir,
Şu bulanık gökyüzü... istersen ağla!

Ama varsıl kent de gönül açıcı değil ki:
Hızla akıyor aynı bulutlar gökte;
Orda köprüyü sağlamlaştırıyorlar şimdi
Korkunç bir sinir savaşı içinde, demir küreklerle.

İşte, her yanda bir iş telaşı, bir koşturmaca:
Yangın kulesinden bir yangın haberi uçurdular;
Birini getirdiler o iğrenç meydana
Onu bekliyor orda cellatlar.

Şafağın alacakaranlığında bir fahişe
Çıkmış yataktan hızlı adımlarla gidiyor evine;
Ve kiralık bir kupa arabasında subaylar
Dörtnala gitmekteler kent dışına: düello var.

Hep birlikte dökülüyor sokaklara satıcılar
Telaşla kuruyorlar tezgâhlarını:
Gün boyu eksik tartmak zorundalar,
İyi doyurmak için akşama aç karınları.

Toplar gürledi kalede! Dinle!
Başkent bir istila korkusu içinde...
Biri ölmüş: Birinci derece bir Anna nişanı duruyor
Kırmızı yastığın üzerinde.

Kapıcının biri bir hırsızı tokatlıyor, yakalamış enseden!
Kesime götürülüyor bir kaz sürüsü;
Aniden bir silah sesi işitildi üst katların birinden
Kendini vurdu adamın birisi.

1874

ÇOCUKLARIN AĞIDI

Kardeşler, dinlerken lanetlerini umursamadan
Yaşam kavgasında tükenip giden insanların,
Acaba duyuyor musunuz onların ardından
Sessiz gözyaşlarını ve acısını çocukların?

"Mutlu yaşar her canlı
Pırıltılı yıllarını çocukluğun,
Alır çılgınca yaşanan çocukluktan
Alır oyunların, sevinçlerin haracını.
Ama kısmet değil bize kırlarda,
Altın rengi ovalarda koşup oynamak:
Çeviriyoruz, çeviriyoruz, çeviriyoruz fabrikalarda
Çarkları sabahtan akşama dek!

Döküm çark dönüyor,
Çark uğunuyor, ve bir rüzgâr kopuyor hızından,
Baş alevler içinde, baş dönüyor,
Ve yürek çarpıyor, çevredeki her şey dönüyor:
Gözlük camlarının üzerinden bizi gözetleyen
Kırmızı burnu acımasız ihtiyar kadının,
Duvarlarda gezinen sinekler,
Duvarlar, pencereler, kapılar, tavanlar,
Giderek daha hızlı dönüyor! Başlıyoruz çıldırasıya,
Avazımız çıktığınca bağırmaya:
–Ey korkunç dönüş, biraz dur!
Fırsat ver zayıf belleğimizi toparlamaya!
Ağlamak da yararsız, dua etmek de
Çark duymuyor, çark acımıyor:
Lanet şey dönüyor –gebersen de,
Gebersen de vınlıyor, vınlıyor, vınlıyor!

Bu kölelik içinde, bitkin,
Sevinmek, hoplayıp zıplamak nerde!
Şimdi deseler ki hadi kırlara çıkın,
Çıkar uyurduk serilip çimenlere.
Ama dönmemiz gerek hemen eve,
Ne diye gidiyoruz ki sanki oraya?..
Tatlı geliyor evde avunmak bize:
Oysa keder ve yoksulluktur karşılayan bizi eşikte!
Orda, yorgun başı yaslayıp
Solgun annenin göğsüne,
Dağlıyoruz yüreğini zavallının
Sarsıla sarsıla ağlayarak hem ona, hem kendine..."

1860

BEŞİK ŞARKISI

(Lermontov'a Nazire)

Uyu, yaramaz şey, henüz zararsız çocuk, uyu!
Ninni bebek ninni.
Bakır ay bulanık
Gözlüyor beşiğini.
Masallar anlatmayacağım sana
Şarkısını söyleyeceğim gerçeğin:
Uykun gelmiş, kapa minik gözlerini,
Ninni bebek ninni.

Bir sevinç çığlığı yayıldı
Tüm vilayete:
Baban mahkemeye düşmüş
Bir yığın sağlam delille,
Ama ün salmış bir düzenbazdır o
Bilir oynayacağı rolü.
Uyu, yaramaz şey, henüz şerefli çocuk, uyu!
Ninni bebek ninni.

Büyüyecek ve kutsanmış bir dünyayı
Tez zamanda ele geçireceksin,
Koyu yeşil bir frak alacaksın kendine
Ve kalem tutacak elin.
Diyeceksin ki: "Ben namusluyum,
Hayır için çalışıyorum!"
Uyu, önündeki yol güvenli!
Ninni bebek ninni.

Görünüşe bakılırsa bürokrat olacaksın
Ve alçak ruhlu bir adam.
Seni uğurlayacağım
Ve yüz çevireceğim senden!
Çok iyi öğreneceksin bir günde
Eğilip bükülmeyi...
Uyu, yaramaz şey, henüz suçsuz çocuk, uyu!
Ninni bebek ninni.

Sessiz ve uysal bir kuzu gibi,
Ve sertleşmiş alnınla,
Gideceksin sürünerek bir yılan gibi
Güzel bir kasabaya.
Ve çok iyi bileceksin
Kârının zararının ne olduğunu.
Uyu, henüz hırsızlığı bilmeyen çocuk, uyu!
Ninni bebek ninni.

Çok katlı bir ev alacaksın,
Kapacaksın büyük bir unvan,
Ve birden önemli bir efendi olup çıkacaksın,
Bir Rus soylusu, zadegân.
Yeni bir hayata başlayacaksın –ve hayatını,
Rahat, parlak bir biçimde noktalayacaksın...
Uyu, benim şahane bürokratım, yum gözlerini!
Ninni bebek ninni.

1845

YURDUMDA

Muhteşemsiniz, kutsal ekinleri
Yurdum topraklarının,
Serpilip boy atıyor dolgun başaklar,
Bense kıt kanaat yaşamaktayım!
Ah, ne tuhaf değil mi tanrının beni yaratması,
Böyle işte yazgım benim,
Oysa kölelerce ekilip biçilen tarlaların ekinidir
Karnımı doyuran benim!

1855

MEMLEKET

Ve işte yine o bildik yerler,
Dedelerimin yararsız ve boş yaşamlarının,
Şölenler ve anlamsız bir kibirle,
Namussuzluk ve aşağılık zorbalıklarla geçtiği yerler;
Bezgin ve korkak köleler sürüsünün
Son efendilerin köpeklerine imrendiği,
Yazgım olduğu tanrısal ışığı görmenin,
Öğrendiğim yerler sabretmeyi ve nefreti,
Ama rezilce eriterek nefreti ruhumda,
Bir zamanlar benim de bir ağa olarak yaşadığım yerler;
Zamansız soysuzlaşan ruhumdan
Kutsal huzurun erken uçup gittiği,
Ve çocukluktan uzak arzuların, endişelerin
Dayanılmaz ateşiyle yanmadan önceki yerler yüreğin...
O bilinen, parlak ve büyülü denilen
Anıları gençlik günlerimin,
Bir öfke ve sıkıntıyla doldurarak içimi,
Geçip gidiyor tüm güzelliğiyle gözlerimin önünden...

Ve işte yine o karanlık, karanlık bahçe...
Kimin uzaktaki ağaçlı yolda o solgun ve hüzünlü yüz,
Bir görünüp bir kaybolan dallar arasında?
Anacığım, niye ağladığını biliyorum!
Kim karartti yaşamını senin... ah! Biliyorum, biliyorum!..
Feda ettin ömrünü yüzü gülmez bir cahile,
Sarılmadın boş ümitlere,
Korkutuyordu alınyazına başkaldırma düşüncesi seni,
Bir köle sessizliği içinde taşıdın kaderini...
Ama biliyorum: senin kalbin duygusuz değildi;
Onurlu, direngen ve güzeldi,
Her şeyi alıp götürecek olan, sende güç bulan her şeyi,
Ölüm öncesi fısıltın bağışladı mı o caniyi?

Ve sen, sessizce acı çeken
Annenin korkunç kaderini ve yüzkarasını paylaşan,
Sen de yoksun artık, ruhumun kız kardeşi!
Arsızca ezilirken bıraktın kaderini
Köle kapatmaların ve köpek bakıcılarının yaşadığı evden
Tanımadığın, sevmediğin birinin ellerine...
Ama sen de paylaşıp aynı acı kaderi annenle
Dudaklarında öylesine soğuk ve katı bir gülümsemeyle
Tabuta uzandın ki
Yanılarak ağlayan zalim titredi.

İşte gri, köhne bir ev... Şimdi boş ve sessiz:
Ne kadınlar, ne köpekler, ne soytarılar, ne uşaklar...
Ya eskiden?.. Anımsıyorum: burda bir şey ezerdi herkesi,
Sızlardı alçalıp kabararak burda kederden yürek.
Dadıma koşardım... Ah, dadıcığım! Kaç kez akıttım
Gözyaşlarımı ağırlaşan yüreğime onun için;
Duygulanarak onun adıyla,
Ona saygı duyduğum günler çok mu uzaklarda?..

Onun anlamsız ve zararlı iyi kalpliliğinden
Şu an çok az şey hatırımda,
Ve şimdi içim yeni bir düşmanlık ve öfkeyle dolu...
Hayır! Benim asi ve iç karartıcı gençliğimden,
Yok ruhumda tatlı bir anı;
Ama tüm bunlar, doğuşumla birlikte kuşatarak yaşamımı,
Çöktü üstüme lanetli ve karşı konulmaz biçimde,
Her şey burda başladı, benim öz memleketimde!..

Ve çevrede göz gezdirirken tiksintiyle,
Avuntu veriyor karanlık çam ormanının
Ağaç gövdelerini görmek yüreğime,
–Orman ki koruyucudur, serinliktir yakıcı sıcakta–
Kavruluyor yazı yaban, başıboş bir sürü uyukluyor,
Eğilmiş hayvan başları kuru ırmağa,
Ve yan yatmış sessiz, kasvetli bir ev,
Bir zamanlar içinde fıncan şangırtıları
Ve şenlik seslerinin yankılandığı,
Çekilen acıların boğuk ve biteviye uğuldadığı,
Ve herkesi ezen o bir tek kişinin* sadece
Özgürce soluduğu, özgürce davrandığı ve yaşadığı özgürce...

1845

* Şair, bütün ev halkına despotça davranan babasını kastediyor –ç.n.

BİR ÇAĞDAŞA ÖVGÜ

Erdemler süslüyor seni,
Uzak olan erdemler başkalarına,
Ve gökteki tanığımdır ki
Saygı duyuyorum yürekten sana...

Sen ne bir alçağı incitirsin boş yere,
Ne de bir caniye yardıma hazırsın,
Ama sahipsiz yetim ve dullarındır
Senin el sürülmemiş banknotların.

Sağlam bir dostluğa yanaşmak istemezsin,
Omuz vermek için bir işin başarılmasına,
Ve bırakırsın hiçbir kötü niyet beslemeksizin
Güzel bir kızı sevgilisiyle baş başa.

Nefret etmezsin bu cahil insan soyundan:
"Mujikler kardeşlerimizdir," der İsa!
Ve öz baban olan şu uzunsakalı
Kovalamazsın kapı eşiğinden bitpazarına.

Sormayacağım nerden geldiğini,
Şimdi sandıklarında saklı duran şeylerin;
Biliyorum: gökten yağdı sana hepsi
Senin erdemin ve onurun için!..

Erdemler süslüyor seni,
Uzak olan erdemler başkalarına,
Ve gökteki tanığımdır ki
Saygı duyuyorum yürekten sana...

1845

YALNIZ TAŞLAR AĞLAMIYOR BURDA

("Don, Kırmızı Burun" destanından)

Kız kardeşim Anna Alekseyevna'ya

Bana sitemler etmişsin yine,
Kesmişim diye dostluğu esin perimle
Ve boyun eğmişim diye
Tasalarına akıp geçen günlerin, eğlencelerine.
Ben veda etmezdim esin perime
Günlük kazançlar, büyüleyici şeyler için,
Ama Tanrı da biliyor ya söndü o yetenek,
O yetenek ki beni dost eden esin meleğime.
Ve şair artık kardeş değil insanlara,
Onun yolu dikenli ve güvensiz,
Korkmamayı bildim iftiralardan,
Onlardan endişe duymamayı;
Ama gecelerin karanlığı içinde
Biliyordum kimin yüreğinin kederden parçalandığını,
Ve iftiraların kurşun olup saplandığını kimin göğsüne,
Kimin yaşamına ağı kattığını.
Geçip gitmiş olsa da
Üstümde dolaşan karabulutlar,
Biliyorum, kimin duaları ve gözyaşlarının
O zehirli oku önlediğini...
Zaman da geçti, artık yoruldum...
Diyelim ki sitemsiz savaşan biri değildim,

Ama bilincindeydim içimdeki güçlerin,
İnanmıştım birçok şeye derinden,
Ama şimdi –hayata veda saatim geldi...
Artık yollara düşemem,
Uyandırmak üzre uğursuz bir endişeyi
Seven yürekte yeniden...

Ben uslanan esin perimi
Sevip okşuyorum gönülsüzce şimdi...
Ve son şarkımı söylüyorum
Senin için –onu sana adıyorum.
Ama esin perim neşelenmeyecek,
Daha da dolacak içi geçmişin acılarıyla,
Batmış çünkü karanlığa yürek
Ve hâlâ ümit yok yarında...

Fırtına esiyor bahçede, fırtına zorluyor evi,
Korkuyorum, devirecek diye
Babamın hatırası yaşlı meşeyi,
Ve annemin diktiği o söğüdü,
Senin garip şekilde yazgımıza benzettiğin,
Yaprakları sararıp solmuş söğüdü
Gecede, yoksul annemiz gibi ölü...

Ve pencere titriyor, pencerede gecenin pırıltıları...
Bak! Nasıl da çarpıyor kocaman dolu taneleri camlara!
Artık anlamışsındır, canımın içi:
Yalnız taşlar ağlamıyor burda...

1863

BİR KÖYLÜNÜN ÖLÜMÜ

("Don, Kırmızı Burun" destanından)

1

Saplanıp kaldı doru at karnına dek kara
Toynakları donmuştu,
Fırladı hurda kızaktan dışarıya
Hasırla örtülü tabutun ucu.

Yaşlı kadın kocaman yekpare eldivenleriyle
İndi doru atı dehlemek üzre kızaktan.
Buz saçakları sarkıyordu kirpiklerinde,
Sanırım ayazdan.

2

Acele ediyor şairin alışılmış düşüncesi
Geçmek için yaşlı kadının önüne:
Kardan bir örtüyle, bir kefenle örtülmüş gibi
Köyün içinde bir izbe.

İzbenin alt katında bir buzağı bağlı,
Ölü yatıyor pencerenin önündeki peykede;
Koparıyor velveleyi ölenin afallayan çocukları,
Hıçkırarak ağlıyor karısı gizlice.

Geçirirken ivecen elleriyle iğneyi
Kefenlik keten beze,
Aralıksız çiseleyen bir yağmur gibi,
Akıtıyor gözyaşlarını sessizce.

3

Üç çizgi var senin kara yazgında:
Birincisi, bir köleyle evlenmek,
Anne olmak ikincisi bir kölenin oğluna,
Ve üçüncüsü, boyun eğmek bir köleye mezara dek,
İşte böylesine korkunç bir yazgı
Vurmuştu boyunduruğa
Rus toprağının kadınını.
Yüzyıllar akıp geçti –mutluluk peşinde koştu herkes,
Her şey değişti dünyada birkaç kez,
Tanrı bir şeyi değiştirmeyi unuttu sadece:
Kara yazgısını köylü kadının.
Biz de onay veriyoruz ayaklar altında ezilişine
Güzel ve güçlü Slav kadınının.

Yazgının rastgele seçtiği kurban!
Sen gizli gizli, gözlerden uzak acılar çektin,
Sen kanlı bir savaşın
Ve çektiğin acıların dünyasına güvenmedin,

Söylemelisin ama acılarını bana, dostum!
Ta çocukluktan beri arkadaşız seninle.
Sen tepeden tırnağa korkunun simgesisin,
Tepeden tırnağa yüzyıllık bir zayıflıksın sen!
Yürek taşımıyor demektir göğsünde,
Sana ağlamayan kimse!

1863

PEYGAMBER

Deme: "Unuttu davranmayı tedbirli!"
Suçlusu kendi olacak kendi kaderinin!..
Bizce görmesi iyi, feda etmeden kendini
Olanaksızlığını iyiliğe hizmetin.

Ama seviyor ruh yüceliğini, ruh enginliğini,
Dünyasal arzular yok onun içinde.
"Mümkün dünyada yaşamak yalnız kendin için,
Ama mümkün başkaları uğruna ölmek de!"

Böyle düşünüyor –ve ölüm aziz bir varlık onun için.
Demeyecek hayatım bana gerekli,
Söz etmeyecek anlamsızlığından ölümün:
Kaderi önceden belli...

Henüz germediler onu çarmıha çivilerle,
Ama saati gelecek –bulacak çarmıhta kendini;
Anımsatsın diye İsa'yı yeryüzü kölelerine
Onu Gazap ve Keder Tanrısı gönderdi.

1874

BİÇİLMEYİ BEKLEYEN EKİN TARLASI

Güzün son demleri. Ekin kargaları uçup gitti,
Soyundu yeşil giyitinden orman, tarlalar ıpıssız şimdi,

Yalnız küçük bir ekin tarlası biçilmemiş daha...
Hüzünlü bir düşünce uyandırıyor gören insanda.

Başaklar fısıldıyor birbirine sanki:
"Canımızı sıkıyor dinlemek güzün bu kar tipisini,

Eğilmek canımızı sıkıyor toprağa değinceye dek,
Olgun başakları karlara gömerek!

Yağmalıyor her gece Kazak köylüler bizi
Gelip geçen aç gözlü kuş sürüleri,

Tavşanlar gövdemizi kemiriyor, kamçılıyor fırtına...
Nerde peki bizim çiftçi? Neyi bekliyor daha?

Yoksa kötü mü yetiştik öteki ekinlerden?
Doğru dürüst başak mı tutmadık yoksa?

Hayır! Biz öteki ekinlerden kötü değiliz, ve çok oldu
Tanelerimiz olgunlaşıp başaklarımız dolalı.

O, toprağı bunun için mi sürüp ekti,
Güz yelleri dağıtsın diye mi bizi?.."

Rüzgâr hüzünlü bir yanıt getiriyor ekinlere:
–Derman kalmamış ki sizin çiftçide.

O da biliyor toprağı niçin sürüp ektiğini,
Ama işe koyulacak halde değil ne yazık ki.

Durumu kötü zavallının –ne yemesi var ne içmesi,
Bir kurt kemiriyor hasta kalbini,

Yonga gibi kurumuş, sarkmış kırbaç gibi,
Bu evlekleri çeken elleri.

Işığı sönmüş gözlerinin, kaybolmuş sesi,
Kederli şarkılar söyleyen sesi,

Nasıl da sürmüştü bu tarlayı çiftçi,
Yapışarak bir eliyle karasabana düşünceli.

1854

SOKAKTA

1
HIRSIZ

Dün geçerken çamurlu bir sokaktan aceleyle
Yetişmek için çağrılı olduğum şölene,
Dondurdu kanımı gördüğüm iğrenç sahne:
Bir seyyar satıcı, ekmek çalınmıştı tezgâhından,
İrkildi, benzi attı ve başladı ulurcasına birden
Bağırmaya fırlayarak yerinden: "Yakalayın hırsızı!"
Ve sarıldı çevresi hırsızın, hemen yolu kesildi.
Isırılmış bir ekmek titriyordu elinde;
Ayakları çıplak, giyitleri lime lime üstünde;
İzi okunuyordu yüzünde henüz yaşadığı belanın,
Utancın, ümitsizliğin, korkunun ve yalvarışın...
Komiser geldi. seslendi yanındaki polise,
Aldı sert bir edayla ifadesini madde madde hırsızın,
Ve tören havası içinde götürdüler onu karakola.
Bağırdım arabacıya: "Hadi, yolumuza gidelim!"
Ve şükrettim o an tanrıma
Sahip olduğum için bir mirasa...

2
BİR UĞURLAMA TÖRENİ

Ana tatlı diller döküyor kuzucuğuna,
Oğul yaşlı anaya sevgiyle bakıyor,
Genç bir kadın ağlıyor hıçkıra hıçkıra
Ve durmadan yalvarıyor kalması için Vanyuha'ya;
İhtiyar adamsa metin, susuyor:
Zoraki bir sertlik okunuyor gözlerinde,
Sanki kendine kızıyor
Boşuna kederleniyor diye.

Kır at çekti birden kızağı yavaşça
Düşüyordu kızağa yapışan yaşlı kadın az daha.
Deh! İhtiyar şaklattı kırbacı atın böğrüne,
Yardım etti Vanyuha da ona...

3
KÜÇÜK TABUT

İşte gidiyor bir asker. Koltuğunun altında
Bir çocuk tabutu taşıyor çam yarması asker.
Sert gözlerinde
Kurutmuş gözyaşlarını keder.

Ve sanki canlıymış da yavrucak,
Söylenip duruyor tabuttaki bebeğe:
"Madem yaşayamayacaktın, kahrolası!
Ne diye doğdun öyleyse?"

4
APTAL ARABACI

Ne gülünç bir sahne! Aptal arabacının biri,
Göstersin diye onu zengin
Gizlice temizliyor üstündeki süsleri
Tüyleri dökülmüş lagar beygirinin.
Satılık güzellik, sen de öyle değil misin,
Kendine sahte bir parıltı vermek arzusuyla,
Özenle kabarttığın başındaki saçlar
Çoktan kelleşmedi mi yarı yarıya?
Ama siz ikiniz –aptal arabacı
Ve sen, gülünç biçimde taranmış bayan–
Bir gülümseme değil uyandırdığınız içimde
Görür gibiyim her yanda bir dram.

ÖZGÜRLÜK

Anayurdum! Dolaşmamıştım senin ovalarında
Bugüne dek böyle bir duyguyla!

Bir bebek görüyorum anasının kollarında,
Yüreğim kabarıyor sevgiden dalga dalga;

İyilik çağına doğdun yavrum,
Sen gözyaşı nedir bilmeyeceksin! Ulu tanrım!

Özgürdür, yılgın değildir doğuştan hiç kimse,
Uğruna savaşmaya değer bir dava seçeceksin kendine,

İstersen kalırsın bir köylü olarak ömrünce,
Süzülebilirsin istersen bir kartal gibi göklerde!

Bu ham hayaller yanlışlarla dolu:
İncedir, kıvraktır insan usu,

Biliyorum: kölelik ağlarının yerine insanoğlu
Çok başka şeyler düşünüp buldu,

Evet!.. Zor gelmez o ağları çözmek halka.
Esin perisi! Selamla özgürlüğü umutla!

1861

BAĞIŞLA

Bağışla! Unut gitsin o yıkım günlerinin,
Hüzünlerini, tasalarını, kızgınlıklarını,
Unut fırtınaları, gözyaşlarını unut,
Unut kıskançlığın gözdağlarını!

Ama aşk yıldızının
Sevgiyle üzerimize doğduğu
Ve bir yol açtığımız günleri coşkuyla,
Kutsa ve unutma!

1856

ÖĞRENCİ

Hadi, git artık, tanrı aşkına!
Gökyüzü, köknar ormanı ve kum
Hüzünlü bir yol uzanıyor uzaklara...
Hey! Otur yanıma genç dostum!

Ayaklar çıplak, üst baş çamur içinde,
Örtmüyor bile giysiler vücudunu...
Utanma! Ne var ki bunda?
Bu yol pek çok şanlı insanın yolu.

Bir kitap görüyorum torbanda.
Okumaya gidiyorsun demek...
Biliyorum: ihtiyar baba oğulcuğuna
Harcamıştır tüm parasını son kuruşuna dek.

Biliyorum: kilise hizmetçisi yaşlı ana
Sana vermiştir elindeki yirmi beş kapikçiği,*
Bir tüccar karısının ona
Geçerken bahşiş verdiği.

Kim bilir, belki de bir kölesin sen
Azat edilmişlerden?.. Ne var bunda sanki!
Yeni bir şey değil ki bu hem,
Çekinme, savun kendini!

Yakında öğreneceksin okulda,
Arhangelskli bir köylünün
Kendi çabası ve tanrının emriyle
Nasıl akıllı, büyük bir adam olduğunu.

* Kapik: Kuruş.

İyi kalpli insanlar da var şu dünyada,
İşte Moskova'ya götürüyor adamın biri seni,
Üniversiteli oluyorsun:
Bir düşün gerçeğe dönüşmesi!

Pek çok bilim dalı var gittiğin o yerde:
Öğren, çalış, ama korkma...
Ah, seni öylesine derinden
Seviyorum ki ben, canım Rusya!

Bil ki kısır değildir bu doğa,
Bu ülke daha ölmedi,
Halkının bağrında
Bunca şanlı insanın yetiştiği,

Bunca güzel, mert,
Bunca sevgi dolu güçlü yüreğin filizlendiği,
Dar kafalı, soğuk
Ve kibirliler arasında!

1856

DÜN, SAAT ALTIDA

Dün, saat altıda,
Uğradım Sennaya'ya;*
Bir kadını kırbaçlıyorlardı
Genç bir köylü kızını orda.

Çıkmıyordu göğsünden bir ses bile,
Yalnız ıslık çalıyordu kırbaç, havada kıvrılarak...
Dedim ki esin perisine:
"Bu senin öz bacın, bak!"

1848

* Sennaya: Petersburg'da, cezaların halkın gözleri önünde uygulandığı bir pazar yeri. Bu meydanda, suç işleyen uşakların, sarhoşların, küçük hırsızların vb. (yabancı gözlerden gizli olarak) kamçıyla dövüldüğü, işkenceden geçirildiği bir de polis karakolu bulunuyordu –ç.n.

YAĞMUR YAKLAŞIRKEN

Katmış önüne bulutları kederli bir rüzgâr
İtiyor bir ucundan öbür ucuna göğün.
İnliyor gövdesi çatlamış köknar,
Ve boğuk boğuk uğulduyor karanlık orman.

Irmağın üstünde alaca bulaca yapraklar,
Uçuşuyor birbiri ardınca,
Etrafa bir serinlik çöküyor
Kuru ve sert bir hava akımıyla.

Ortalık bürünüyor birden alacakaranlığa;
Sonra kopup gelerek dört bir yandan,
Başlıyor dönmeye havada çığlık çığlığa
Bir kuş sürüsü, kuzgun ve kargadan oluşan.

Gökyüzü sarkmış yoldaki taratay kanın* üstüne
Görmüyor ileride göz gözü;
Ve "Daha hızlı!" diye bağırıyor jandarma,
Yapışarak arabacının elindeki kırbaca...

1846

* Taratayka: İki tekerlekli at arabası.

PUT

Geçilmiyor parlak tümcelerden yazınımızda
Yazınımız insansız bir ruhun egemenliği altında,
Ve yönetimimiz her önüne geleni
Kararlarla sınırlamakta,
Gelin de soluk alın!..

Elveda dedim başkentlere,
Dingin yaşıyorum kırların ortasında şimdi,
Ama yüzü kederli köylülerden de
Tat almıyor insanın gözleri;
Onların sefaleti, sınırsız sabrı onların
Acıyı doğurmakta sadece...
Şüpheci çocuk, nedir peki sevdiğin senin,
Nerde putun öyleyse?..

ŞİİRLERİM

Tanınmayan biriyim ben. Ne saygı, ne para,
Ne de övgü kazandırdınız bana,
Şiirlerim benim, mutsuz bir hayatın meyveleri,
Dinlenme zamanlarından çalınmış saatlerin,
Saklı gözyaşlarının ve ürkek düşüncelerin yemişleri;
Ama ahmaklara sizinle övgüler dizmedim,
Olmadım ama birlik namussuzlarla,
Hayır! Senin dikenli tacını titremeden geçirdi başına,
Adı kötüye çıkarılmış esin meleği
Ve can verdi sessizce kırbaç altında.

1855

FIRTINA

Ne çok koşturdu beni peşinden komşumuz Lyubuşka,
Sonunda fısıldadı: "Bir kulübe var bahçenin ucunda,

Hava kararır kararmaz, tamam mı?.."
Başladım sabırsızlıkla beklemeye karanlığı!

Çocuk oyuncağı değil, gençlik kanı bu: kaynamakta!
Birden titredi bütün vücudum bakınca havaya!

Bulutlar kapamış gökyüzünü...
Ve kovadan boşanırcasına bir yağmur, gök gürlemeleri!

Kaşlarım çatıldı, yürüdüm, bin parça suratımdan düşen:
"İyisi mi unut bugün buluşmayı sen!

Lyuba nazlı, Lyubuşka ürkek,
Şimdi çıkıverse kapıdan, fırtınanın içinde sekerek;

Gerçek şu ki, vız gelir ona bu fırtına,
Eğer... sandığım kadar seviyorsa?.."

Canım sıkkın, varıyorum kulübeye umutsuzca,
Varıyor ve onu görüyorum: Lyubuşka karşımda!

Islanmış küçük ayakları, paltosu sırsıklam...
Kurutmak oluyor dişi güvercinimi tasam!

Çatmıyorum kaşlarımı o geceden beri.
Hep gülümsüyorum, bir fırtınayı dinler gibi...

1853

ŞİİR ÇABASI

Hayatın bayramını –gençlik yıllarını ömrümün–
Tükettim zorlu bir çalışmayla
Ve yaramaz şairi olarak özgürlüğün,
Yapmadım başka bir tembellik asla.

Sonu gelmez azaplar eğer,
Akıp dolduruyorsa köpürerek yüreğimi,
Yazıyorum: uyaklı tınılı sesler
O sesler altüst ediyor gündelik işlerimi.

Şiir hiç de kötü değildir yavan düz yazıdan
Şiir ki dalgalandırır yumuşak yürekleri,
Kederli bir yüzden ansızın boşanan
Gözyaşları gibi.

Yaltaklanmam ama, halkın belleğinde
Canlı kalması için dizelerimden bir şeylerin...
Yoktur özgür şairanelik sende,
Benim iç karartıcı, biçimsiz şiirim!

Yoktur sende sanatsal yaratıcılık...
Ama diri bir kan kaynıyor içinde,
Kutluyor zaferini intikam duygusu,
Cılız aşk ateşi yanıp tükenmekte.

O aşk ki, şan şöhret kazandırır iyilere,
Damgalar kötüleri ve ahmakları
Ve sunar armağan diye
Kimsesiz şarkıcıya dikenli tacı...

1855

UNUTULMAYAN

...inanmak yürek için gerekli.
(Puşkin)

Ah bellek, bellek! Hapset o tatlı hayali yüreğe
Kalsın orda yıllar yılı,
Kilitle onu hünerli ellerinle
Ve at gitsin artık gereksiz anahtarları!..

Verme izin o anı unutmaya,
Hani bir gece yarı sessizliğinde,
Dalmışken düşüncelere, hülyalara,
Dehşetli bir hayranlığın çınladığı anı
Ateşli ruhumun tellerinde,
Ve apansız görülmemiş bir büyüyle
Sisli tan kızıllığının
Gökkuşağı rengi buğusu içinde
Tatlı bir iyilik meleği gibi
Dudaklarında tasasız bir tebessümle
Bir genç kızın göründüğü anı önümde.
Ah bellek, bellek! Hep ondan söz et
Yaşadığım sürece kalbime!..

Ondaki inanç yoldaşlığını arıyorum
Ben aşkıma, ben hayallerime
Her yerde. Ah kalbim, kalbim!
Neden dehşetli seviyorsun böylesine?..

Sönmeyecek içimdeki ateş ölünceye dek...
Uzak durarak sosyeteye ve şölenlere
Saklı bir saraydaki o tatlı güzele giden
İzleri arayacağım sadece.
Ve yüzyıl yaşayacak kalbim
Ona yakın, onun yaşadığı yerde.
Ya da son nefesimi vereceğim
Onun cennet konutunun eşiğinde...

Ya eğer büyülü bir düşse bu,
Bir hayalse sadece, ve düşman talih
Endişeli yaşam yolunda onu
Kısmet etmediyse bulmayı bana?!.

Ben de sakınarak saklarım hayalini içimde
Söndürmem ona olan aşkımı,
Yazarım bir anı olarak kalbime
Buluşmamızın o biricik tatlı dakikasını.
Düşsel bir mutlulukla
Uğradığım bu büyük yıkımdan
Ve boğuntulu karanlığından yaşamın
Geçerim gözü pek adımlarla.
Ve inanıyorum: orda, sevinç ve aşkın
Sonsuz olduğu gök mavisi diyarda
Onun bana
Fırtınalı hayatın felaket ödülü olacağına.

1839

TURGENYEV'E

Elveda! İmreniyorum sana,
Yazgına değil, yolculuklarına:
Ben gururluyum, biliyorsun, hastayım
Pek hoşnut değilsem de ondan
Değişmem hiçbir şeye
Bu ağlanacak yazgımı ben.
Sen mutlusun. Yeniden diriliyorsun;
Acı duymak bir yana
Her şey coşkuyla uyanıyor ruhunda
Ve aşk ödüllendiriyor bizi,
Zaman ödüllerin zamanı,
Işıltılı, gençlik gibi yalın gülümseyişlerin zamanı,
Gizemli ve tutkulu gecelerde söylenen sözlerin
Ve tatlı bir tembellikle dolu günlerin zamanı!
Sen tatmış olmalısın o günleri?..
Yok daha iyi bir yazgı bundan!
Rahat yaşıyorsun, aydınlık bakıyorsun,
Zamana ve özgürlüğe acımadan,
Utanç duymadan avareliğinden,
Hüzünlü ruhun can atmıyor uzaklara gitmeye
Ve için mutlulukla dolu
Sevecen yüreği yalnız seninle birlikte
Çarpan insanın önünde...

Mutlu adam! Bildin tat almasını
Şu basit dünyanın nimetlerinden,
Güzel olan her şeyden, bizim payımıza düşenden:
Tanrı özgürlük verdi sana, ve lir kuşunu
Seven kadın kalbinin
Kutsadı yeryüzündeki yolunu senin...

1856

ESİN PERİSİ

Ey esin perisi! Gel, şarkımızı söyleyerek bizim,
Gel kapa gözlerini şairin
Yokluğun sonsuz uykusuna,
Halkın kız kardeşi –kız kardeşim benim!

1876

V. G. BELİNSKİY

Uzak ara sokakların birinde
Kederli dostları arasında
Şair öldü bir bodrum katında
Vermeden önce son nefesini dedi ki dostlarına:
"Tıpkı benim gibi, yedi yıl önce bundan
Başka bir yoksul göçüp gitti dünyadan,
Onu da aynı illet yedi bitirdi.
Yakın dostuydum onun
Ve yazgıda kardeştim ona. Geçtik
Aynı çetin yolu
Acımasızdı ikimize de
Yenemedik yazgımızı.
Onurla hizmet etti gerçeğe,
Yılmaz ve namuslu bir adamdı,
Ama zamansız çıktı mezarlık yoluna...
Sıra bende şimdi...
Ben çok yaşamadım onun yaşadıklarını
Az şey yaptım ve tanrının emriyle
Hayatım boş yere harcanıp gitti.
İnsan dayanamazdı çektiğim acılara,
Yine de suçun çoğu bendeydi:
Şimdi, bu son dakikalarımda,
Yerine getirmek istiyorum görevimi:

Anlatmak istiyorum o yoksul dostum hakkında
Gördüğüm duyduğum her şeyi,
Kıvranırken o dayanılmaz illetin pençesinde
Namuslu insanlara neler vasiyet ettiğini...

O halk için doğmuştu sanki
(Ki bizler rezil bir mantık taşırken,
Farklıydı onun düşüncesi.)
Babası zavallı bir hekimdi,
İçmeyi severdi yalnız
Oğlunu okumaya isteklendirirdi...
Yaşanırken çoğunluğa yabancı olmayan
Bir gelişme süreci Rusya'da,
Çocuk okuyordu
Önemli önemsiz kitapları yutarcasına,
Hem de, âdet olduğu üzre, gizli saklı...
Sardı tatlı bir hayalciliğin hüznü
Başlayarak çocukluk yıllarından benliğini...
Hangi yazar ya da şair yardım etti
Onun ruhunun çiçeklenmesine,
İyilik ve şana sarılmasına
Bilmiyorum. Bildiğim, kaynıyordu onun içinde
Doğuştan gelen zengin güçlerin pınarı,
Kaynağı soylu düşüncelerin
Ve çıkarsız inanılan onurlu davaların!..

Hekim babanın ölümüyle
Sersefil kaldı delikanlı yeryüzünde
Ve tuttu yolunu Moskova'nın, başladı
Moskova Üniversitesi'nde öğrenime;
Ama tanıtlayamadığı için hukukun doğuşunu
Üniversiteden kovuldu
Bir payeyle onurlandırılmadan,
Ve tüm ömrü boyunca
Eğitimi yarım bir öğrenci olarak kaldı.
(Derin bilgili bir adam
'Yarım eğitimli' diyerek ona
Defalarca yaraladı onu basında,
Ama tanrı yargıçlık etti ona!..)
Zavallı, göğüs gererek yokluk ve acıya,
Bir bodrum katında yaşıyordu –ve çok geçmeden
Başladı dergilerde yazmaya. Anımsıyorum:
Çok yazıyordu... Yepyeni bir düşünceyle,
Yönelme arzusuyla katı gerçeğe
Soluk alıyordu onun ateşli çabası–
Onu fark ettiler... O günlerde
Bir heves gelmişti hayalcinin birine,
Atarak temelini geniş bir derginin
Büyük paralar kazanmayı düşleyen...

Düşünmeden sorunu derinlemesine,
Birini arıyordu derginin başına geçecek,
Açık ve acele bir mektup yazdı
Ürünü dergide yayımlanırken
Asla yazısına dokunulmayacaktı.
Belinskiy yazıştı onunla bir süre
Ve göç etti o Kuzey kentine...

Her şey sessiz ve ölüydü o zamanlar yazınımızda:
Puşkin ölmüş, zayıflamıştı sevgisi halkın
Puşkin'siz yazına karşı...
Ve yazınımız yavan basitliklerle savaşımda
Saplanmıştı bir aptallık bataklığına...
Ve sanki bir işi kalmamıştı
Ne toplumla, ne yaşamla.
Kötülük kutlarken zaferini
O dönem anayurtta,
Sadece bir "ninni" şakıyıp duruyordu
Yazınımız halka.
Hiç kimsenin güçlü eli
Yönlendirmiyordu onu bir ereğe;
Ancak iki ateşli Polonyalı
Gürültü koparmaktaydı yazınımızda çıkarak öne,
Derken yeni bir dâhi
Kaldırdı başını içimizde,
Ama yalnız kaldı, bitkin düştü,
Alındı kıskaca namussuz düşmanlarca;

Ürkek ve dar bir grup katıldı
Mevcut düşüncelerin, umutların ve güçlerin
Bayrağı altında ona...
Şiddetle gereksinim vardı
Namuslu gerçeğin güçlü sözleriyle,
Kötülüğün açıkça ortaya konmasına...

Ve meçhul bir halk adamı olarak o çıkageldi!..
Ne dalkavuklara aman verdi,
Ne alçaklara, ne aptallara,
Ne maskeli vatanseverlere,
Ne iyi niyetli hırsızlara!..
O bütün söylenceleri elden geçirdi,
Yalana kaçmadan, yüzsüzlük yapmadan ölçtü
Sayısız vahşet ve kötülüğü,
Zavallı ülke
Pohpoh sesleri altında uykuya dalarak
Unutmuşken gerçeği ve namusu!
Ve o sitemler ederken anayurda
Kölelikten –yüzyıllardır süren illetten– dolayı
İlan etti bağırarak 'ülke düşmanı' diye onu
Vatanın sahte dostu.
Toplanmıştı artık üstünde karabulutlar,
Düşmanları yaygara kopardı, kampanya başlattı.
Ama iftiracının vahşi çığlığı
Durduramamıştı şimdilik onu...
Ve mücadele arkadaşları bu arada

Ondan uzaklaşmaya başladılar,
Boyun eğdiler, geri çekildiler, dillerini yuttular,
O tek başına yürüdü yılmaz adımlarla!..

Ah! Onca özgür ruhlu
Oğlu var ki yurdumun,
Gönlü yüce, soylu
Ve satın alınamaz benliğiyle yurduna bağlı,
İnsanda öz kardeşini gören,
Kötülüğü damgalayan, nefret eden ondan,
Aydınlık bakışlı, beyni ışık saçan,
Ve söylencenin paslı zincirleriyle
Düşün ufku daralmayan...
Hazırlar mı kabul etmeye
Öğretmen olarak onu kendilerine?..

O bir yazgı ve olgu olarak kalbimizde,
Yıllar yılı emek verdi
(elbette, bir tanrı özgürlüğüyle)
Bildi gerekli olanı defalarca dile getirmeyi
Ve belki de hiç dokunulmadan kalacak şeyleri...
Ama coşku olarak baş göstermişti bir tehlike
O günlerin Paris'inde –ve bizde de
Bulmuştu yansısını kendine göre...
Sonunda sıktılar zayıf sansürün kıskacını
Kulak vererek iftiralara,
Ve incelemek üzre yazını

Çağırdılar bütün sansür kurulunu toplantıya.
Mutluydu kurul toplantısına katılanlar,
Yüreği sızlamadan
Cin çarpmışçasına bir tek şeyi tekrarlayan
Bilim celladı Buturlin'di
En namuslusu aralarından:
'Kapatın üniversiteleri,
Kökü kuruyacaktır kötülüğün!..'
(Ey ölümsüz adam! Henüz hiç kimse
Şakımadı senin sözlerini,
Ama iyi anımsıyor herkes onların söylediklerini!
Mezar kurdu bedenini varsın kemirsin,
Yardım edecek bu sansür kurulu sana
Senin öykünün daha doğru
Bilinmesine gelecek kuşaklarca...)

Bizi altı ay kadar yargıladılar,
Suçlamaları okudular, sorguladılar,
Ve kalmadı suçlanmayan kimse...
Elden ne gelir! Teşekkürler mahkemeye
Vicdanlı davrandığı için!..
Ve başladı hüzün günleri
Damgalandı 'vatan haini' olarak
Güzellik tohumunun onurlu ekicisi;
Onu izlediler, ve düşmanları ona
Hapishane imasında bulundular...
Derken, ona iyilik edercesine toprak

Eritti bedenini sararak:
Tükendi zor bir yaşamda işkenceler çeke çeke
Ve hiç bitmeyen bir sefalet içinde,
Öldü... Cesaret edemediler adını
Anmaya basında... Böylece anısı
Zayıflıyor günden güne
Çok geçmeden de silinecek akıllardan
Bir daha anımsanmamak üzre!.."
Şair sustu. Ve göçtü bir gün sonra da
Dünyadan. Toplandı dostları
Anlaştılar: Ozanın mezarına
Bir anıt dikilecek, ama tembellik
Engel oldu bu güzel işi zamanında yapmaya,
Ve otlar bürüdü mezarın her yanını bir süre sonra:
–Bulamayacak mısın yattığı yeri?.. Bu ne büyük acı!
Can yanar o cana,
Sen uyu ölü ozan derin uykularda...

1855

GECE UZAK ŞAFAĞA

Geri gelmeyecek olanın yitişiyle
Yeniktir benim kederli, zayıf ruhum:
Ne gurur, yararlı bir inanç ne de
Utanç verici acizliği bir kölenin!

Onun için hepsi bir: toprağın soğuk karanlığı,
Yüzkarası, nefret, aşk, şan,
Kurtarıcı öfke de söndü
Yıllar yılı kanımı böyle ısıtan.

Bekliyorum... gece uzak şafağa,
Havada bir ölüm karanlığı... ve o,
Ki aydınlığı çağırabilecek olandı bana,
Sanki ölüm bağlamış dudaklarını!

Düşüncelerden sıyrılmış bir yüz, panik içinde
Gözler kuru ve gergin,
Ve sanki canlanacak gibiler şafakta
Ama ışıldamayacak gözyaşları o gözlerde bir daha.

1848

UYU BEBEĞİM UYU

Güç yetmiyor acıyı yenmeye,
Yenmeye kederi...
Bir kurbanlık gibi çekerek sürüklemekte,
İlletin kara eli.
Nerdesin, esin perisi! Gel, şarkılar söyle!
Eskiden olduğu gibi!
"Artık şarkılar yok, karanlık çöktü gözlere;
Diyeceğim o ki: ölüyoruz! Umut tükendi!
Geldim sürüne sürüne koltuk değnekleriyle!"

Koltuk değneği mi, mezar küreği mi
Takırdıyor... susacak... ve gömülecek sessizliğe...
Ve artık o yok, benim kudreti sonsuz meleğim,
Şiir de ihanet etti şaire.
Ama eşiğinde sonsuz gecenin
Yalnız değilim... Dinle! Dinle şu büyülü sesi!
Bu ses annemin sesi:

"Zaman güney sıcağı zamanı!
Zaman, rahat gölgeye uzanma zamanı;
Uyu, canımın içi uyu!
Kabul et emeğin arzulanan tacını,
Artık köle değil, bir kralsın sen, başı taçlı;
Sökmez artık sana hiçbir şeyin saltanatı!

Korkunç sanma mezarı, ben tanışım onunla;
Şimşeklerden, gök gürlemelerinden korkma,
Korkma zincirlerden ve kamçılardan,
Zehirlerden ve kılıçlardan korkma,
Ne yasa bilmezliklerden, ne yasalardan,
Ne kasırgalardan, ne boralardan
Ne insan iniltilerinden,
Ne gözyaşlarından.

Uyu, sabırlı çilekeş!
Özgür, gururlu ve mutlu
Göreceksin orda kendi yurdunu,
Uyu yavrum uyu!

Daha dün yaraladı, kırdı yüreğini
İnsan bildiklerinin öfkesi;
Her şey bitmekte, korkutmasın mezar seni!
Artık bilmeyeceksin kötülükleri!
Korkma iftiradan, bitanem,
Sen canlı bir haraç verdin ona,
Korkma dayanılmaz ayazlardan:
Baharda gömerim ben seni.

Korkma acı unutuştan:
Artık benim elimde
Aşkın ve bağışlamanın tacı,
Senin güzel yurdunun armağanı...
Verecek ışıltısını o inatçı karanlığa,
Ve sen duyacaksın üstünde şarkını
Volga'nın, Oka'nın, Kama'nın,
Uyu bebeğim uyu, uyu yavrum uyu!.."

3 Mart 1877

BİR CENAZE TÖRENİ

Görünmez yoksul köyümüz bizim
Yitiktir gür ekinler içinde.
Bir gün bize düştü yolu istemeden kederin
Dolaşıp dururken yeryüzünde.

Ah, bir olay oldu, dehşetli mi dehşetli!
Görmemiştik böyle bir şeyi hayatımızda:
Bizim gibi, başı tasasız yabancının biri
Çekerek tetiği kıydı kendi canına!

Savcı geldi... sorup soruşturmalar... iğrenç bir durum!
Kuşkulandılar birikmiş parası var mı diye:
Bir solukta gözden geçirdi ölüyü hekim
Sonra buyurdu gömülmesini herhangi bir yere.

Gömmek bize kaldı genç adamı
Bu beklenmedik olayın ardından,
Ayinsiz, buhursuz,
Doğru dürüst bir mezarın dışında bir şey olmadan...

Papaz olmadan!.. Yalnız yakan güneş
Kızgın balmumu yerine
Düşürdü cömertçe ışınlarını
Sonsuz uykunun rahatlığı içindeki yüze.

Ve gür çavdarlar dalgalanıyordu esen yelle,
Ve binbir renk çiçekle bezeliydi vadi,
Küçük bir kuş alçaldı mezarın üstüne
Sonra cır cır öterek çalılığa doğru havalanıp gitti.

Bakıyoruz: çocuklar toplanıyor!
Haç çıkarıyor ve ağlıyorlar bağırtıyla...
Bir anne oğlu için gözlerinden seller akıtıyor,
Ve ağlıyor adamın biri genç karısına;

Nasıl ağlamasınlar ki? Şaşacak ne var bunda?
Döktükleri gözyaşı ölmüş yakınları içindi!
Çocuklar kim için ağlaşıyordu ya,
Ölen yabancı anlaşılan iyi biriydi!

Gür ekinli iki tarla arasına,
Bir dilim açık toprağın olduğu yere,
Altına büyük salkımsöğütlerin
Gömüldü intihar eden biçare.

Güzel dostum, neydi seni ölüme sürükleyen?
Neden kıydın canına?
Burdan gelip geçen biriydin, bir yabancıydın sen,
Sevgin bizden yanaydı ama:

İnatçı ayazlar geçer geçmez
Uçarak gelecek ilkyaz konukları
"Bak!" diye bağıracak atılgan çocuklarımız,
"Kendi kendini vurmuştu geçen yıl burda yatan yabancı!"

Onları severdin, şekerle sevindirirdin onları sen,
Sıkılmazdın yanıt verirken sorularına.
Toz ilaç isterdim senden
Verirdin cömertçe her defasında.

Uyu, dostum! Hep hatırlanacaksın!
Zavallı annen hayatta mı ki?
Yaşıyorsa, candan sevdiğin o kadın
Eriyip gidebilir bekleye bekleye seni?

Gidip getireceğiz biricik anneni yattığın yere:
Kim bilir, belki de sevinerek gelecek
Gelip gözyaşı dökecek mezarının üstünde,
Ona senden söz edilecek.

Uyu, huzur ve aşkla!
Uyu! Tanrıdır verecek olan hakkındaki yargıyı
Tarlalarımız masum
Sen sıçrattın o günahkâr kanı!

Kim sorup öğrenecek, nasıl bir kederin
Yüreğini paramparça ettiğini
Karar vermeden önce ölüme özgürce
Çekmeden önce tetiği?..

Gür ekinli iki tarla arasına
Bir dilim açık toprağın olduğu yere,
Altına büyük salkımsöğütlerin
Gömüldü intihar eden biçare.

Toplanıp dans edecek köy halkı şarkılarla
Ezgiler yayılacak şafak vakti köyden uzaklara,
Daldıracak onu gür ekinli tarlalar
Günahsız rüyalara...

1861

MAŞA

Gün döktü beyazlığını başkentin çatılarına,
Genç kadın uyuyor tatlı tatlı,
Ya solgun benizli çalışkan koca?
O yatakta değil –yok onun uyuyacak zamanı!

Kız arkadaşı yarın gösterecek Maşa'ya
Pahalı ve güzel bir tuvaleti...
Maşa hiçbir şey demeyecek kocasına,
Yalnız şöyle bir bakacak... Bakışlar ki kahredici!

Onun yaşamının biricik tesellisi Maşa'da,
Bakmasın düşmanmış gibi böyle ona:
Alacak o tuvaletten iki tane karıcığına.
Hayat pahalı başkentte ama!

Kuşkusuz, mükemmel bir çare var buna:
Hazine sandığı altında elinin;
Ama bozulmuş ahlakı onun çocukluktan bu yana
Öğrenimiyle tehlikeli bilimlerin.

O yeni tür bir insandı:
Olağanüstüydü namus anlayışı,
Temiz kazançlara bile
Hırsızlık diyen bir liberaldi!

Şık giyinmek ve can atmak değilse de sosyeteye girmeye,
O da isterdi daha iyi yaşamayı doğrusu,
Hem üzüyormuş kayınvaldesini bu haliyle,
Hem ayıplıyormuş varlıklı komşusu onu!

Saçmalık bunlar... Ama baş edemezsin Maşa'yla,
Söz anlatamazsın, o bir budala, o bir taze!
Diyecek ki: "Demek böyle karşılık veriyorsun aşkıma!"
Hayır! İğrenç bir şey sitem etmek emeğe!

Ve durmadan, soluklanmadan çalışıyor adam,
Göğsü sancıyor, göğsü paramparça...
Sonunda geldi cumartesi:
İşte tatil, dinlenme zamanı!

Titriyor üzerine güzel Maşa'nın,
İçiyor, emeğin dolu kâsesini içtikten sonra
Doymak bilmeksizin dolu kâsesini hazzın...
O zaman eriyor işte mutluluğun tadına!

Kederle doluysa eğer günleri,
Bazen iyi geliyor o kederli dakikalar ona,
Ama sevincin de, sanmam ki
Dokunsun zararı yorgun ruhuna.

Maşa yakında onu toprağa verecek,
Ve lanet edecek yetim talihine
Zavallı kadın! Akıl sır erdiremeyecek
Adamın neden böyle tez zamanda eriyip gittiğine.

1855

DEMİRYOLU

V a n y a (*Sırtında bir köylü kaftanı var*):
– Babacığım! Kim yaptı bu yolu?
B a b a c ı k (*Kırmızı astarlı bir palto giymiş*):
– Kont Pyotr Andreyeviç Kleynmihel yaptı, iki gözüm!
(Bir vagondaki konuşmadan)

1

Sonbahar büyüleyici! Sağlık, canlılık veren
Hava uyandırıyor yorgun bedenleri;
Yumuşak bir buz tabakası örtmüş soğuk nehri
Sanki buzdan bir köpükle kaplı suyun üzeri;

Ormanın kıyısında, yumuşacık bir yataktaymış gibi
Uyuyabilirsin rahat ve özgürlüğü soluya soluya!
Üst üste yığılmış sarı yapraklar, bir halı gibi,
Zaman bulamamışlar solmaya daha.

Sonbahar harika! Geceler ayaz,
Günler aydınlık, sessiz...
Çirkin olan bir şey yok doğada! Ne tümsekler,
Ne yosunlu bataklıklar, ne ağaç kütükleri...

Her şey öyle güzel ki ay ışığı altında!
Nereye baksam Rusya'yı görüyorum...
Çarçabuk uzanıyorum demir raylara,
Bir düşünceye dalıyorum...

2

Güzel babacık! Bir hayal dünyasında gezdirmek niye
Akıllı Vanya'yı şimdi?
İzin verin de şu aylı gecede ben şaire
Göstereyim ona gerçeği.

Bu yapıt büyük, çok büyük
Bir kişinin harcı değil, Vanya!
Dünyada bir çar var: acımasız mı acımasız,
Açlık diyorlar onun adına.

Orduları savaşlara süren o, gemileri denizlerde
Yüzdüren; odur çiftliklerde insanları inleten,
Yürür arkası sıra pulluğun, hiç inmez sırtından
Taşçıların, dokumacıların.

Odur savurup atan halk yığınlarını buraya.
Sayısız insan korkunç bir savaşta,
Yaşam diye haykırdı da bu sefiller kalabalığı,
Birer mezar oldu kazandıkları burda.

Bu gerçek bir yol: dar toprak setler,
Direkler, raylar, köprüler.
Her iki yanı kemikleriyle dolu Rusların ama...
Ne çok insan öldü! Biliyor musun, Vaneçka?

Dinle, şu korkunç haykırışları!
Ayak patırtılarını, diş gıcırtılarını;
Bir gölge kapladı birden soğuk camlarını vagonun...
Ne mi bu? Bir ölüler kalabalığı!

Demiryolunu geçtiler,
Karşı tarafa koşuyorlar şimdi.
Duyuyor musun şarkıyı?.. "Bu aylı gecede
Görmek ne büyük mutluluk kendi eserini!

Ölesiye çalıştık kızgın güneş altında, ayazlarda,
Hep iki büklüm omuzlarımızla,
Toprak damlarda yaşadık, savaştık açlıkla,
Donduk, ıslandık, iskorbüt olduk.

Soyup soğana çevirdi okuryazar ekip başları bizi,
Şef kırbaçladı, yoksulluk ezdi...
Katlandık hepsine, biz tanrının neferleri,
Uysal çocukları emeğin!

Kardeşler! Siz topluyorsunuz bizim meyvelerimizi!
Düşense çürümektir toprakta bizim payımıza...
Hep iyilikle anıyor musunuz bizi, biz fakirleri
Çoktan unuttunuz mu yoksa?.."

Korkutmasın onların yabansı şarkıları seni, Vanya!
Onlar Volhov'dan, Volga ananın kıyılarından, Oka'dan
Bu büyük ülkenin dört bir yanından kopup gelen
Mujiklerdir, kardeşlerindir onlar senin!

Ayıptır korkman, eldivenle kapatman yüzünü,
Sen artık küçük değilsin!.. Görüyor musun, bak şurda
Dikilmiş duruyor, sıtmanın tükettiği
Kumral saçlı, uzun boylu beyaz bir Rus, hasta:

Dudakları kansız, göz kapakları düşmüş,
Yara bere içinde kuru elleri,
Hep diz boyu suyun içinde duran
Bacakları şiş; saçları keçe gibi;

O her gün dayadı gayretle göğsünü küreğe
Bir ömür boyu yüklendi...
Dikkatle bak ona, Vanya, dikkatle,
Gör, ne zormuş kazanması insanın ekmeğini!

Doğrultmadı kambur belini bugüne dek
Şimdi de öyle: itaatle, açmadan ağzını
– Elinde paslı bir kürek–
Deşiyor donmuş toprağı!

Bu soylu çalışma alışkanlığını benimsemekten
Bir kötülük gelmez bize...
Yücelt çabasını halkın
Ve öğren saygı duymayı bir köylüye.

Çekinme güzel yurdun için bir şey yapmaktan...
Yeterince katlandı Rus halkı,
Çekti çekeceğini bu demir yoldan
Daha da çekecek, yok tanrının bunda bir günahı!

Katlanacak daha ve gererek geniş, açık bağrını
Bir yol açacak kendine.
Ama ne acı ki, biz göremeyeceğiz o harika çağı
Ben de, sen de.

3

Ve öttü trenin kulakları sağır eden düdüğü
Silindi ölüler kalabalığı ortadan!
"Bir düş görüyordum, babacığım, olağanüstü,
Dedi Vanya, –beş bin köylü,

Aynı kuşak ve soydan Ruslar,
Birden ortaya çıktılar –o dedi ki bana:
"İşte bunlardır yolumuzu yapanlar!.."
Güldü vagondaki general kahkahalarla:

"Kısa süre önce Vatikan'ın duvarları arasındaydım,
İki gece dolaştım Kolozyum'da,
Viyana'da Aziz Stefan Kilisesi'ni gördüm,
Ne yani... halk mı yaptı şimdi bütün bunları?

Bağışlayın benim bu küstah gülüşümü,
Mantığınız biraz tuhaf sizin.
Daha mı değersiz yoksa Apollon Belvedorskiy
Pişmiş bir toprak çanaktan sizin için?

İşte sizin halkınız, şu kaynarcaları, hamamları,
Hep o çalıp götürdü bu sanat harikalarını!"
"Ben size değil, Vanya'ya söylüyorum..."
Ama general izin vermedi itiraza:

"Sizin Slav, Anglosakson ve Almanlarınız
Yaratmada değil, yıkmada usta,
Barbarlar! Vahşi ayyaşlar sürüsü!..
Yine de ilgilenme zamanı artık Vanya'yla;

Bir ölüm ve keder manzarası, bilirsiniz ki
Alt üst eder kalbini bir çocuğun.
Siz ufaklığa şimdi
Aydınlık yüzünü gösterseniz yaşamın..."

4

Göstereceğim, hem de seve seve!
Dinle, canımın içi: acılarla dolu çalışmalar
Bitti –rayları döşüyor artık Alman.
Ölüler gömüldü, hastalar
Yatıyor toprak damların altında; emekçiler

Toplandılar daracık ofiste...
Hart hart kaşıdılar enselerini:
Hepsi de borçlu kalmıştı müteahhide,
Başladı meteliğe kurşun sıkılan işsizlik günleri!

İşçi banyo mu yapmış, hasta mı yatmış,
Yazmıştı hepsini ekip başları küçük deftere:
"Şurda bir fazlalık bile çıkabilir şimdi,
İşte, hadi çekil!.." Ve döndüler sırtlarını işçilere...

Saygıdeğer un tüccarı, mavi kaftan içinde
Göbekli, tıknaz, yüzü bakır rengi,
Yürüyor tören hattı üzerinde,
Gidiyor görmeye kendi eserlerini.

Yol açıyor aylak kalabalık terbiyeli terbiyeli...
Tüccar-müteahhit siliyor yüzündeki teri
Ve şöyle diyor, heybetle dayayarak ellerini böğrüne:
"Tamam... pekâlâ... aferin!.. aferin!..

Tanrı sizinle olsun, bugün evlerinizdesiniz, kutluyorum!
(Ben konuşurken çıkarın şapkalarınızı!)
Size şimdi bir fıçı şarap gönderiyorum
Ve bağışlıyorum kalan borçlarınızı!.."

Bir işçi bağırdı: "Yaşa!" Ötekiler de katıldı ona
Hep birden, daha yüksek ve tekdüze bir sesle: "Yaşşaa!.."
Ve yuvarladı ekip başları şarkı söyleyerek fıçıyı...
En uyuşuk adam bile dayanamazdı o anda buna!

Kalabalık çözdü koşumlarını atların –ve uçururcasına
Alıp götürdü tüccarı "yaşşaa!" diye bağırarak yolda...
Zor gibi görünüyor, değil mi general
İç açıcı bir tablo çizmek burda?..

1864

İÇİNDEKİLER

Nikolay Alekseyeviç Nekrasov (1821-1877) 7
Savaş Anneleri 19
Sabah 20
Çocukların Ağıdı 22
Beşik Şarkısı 25
Yurdumda 28
Memleket 29
Bir Çağdaşa Övgü 33
Yalnız Taşlar Ağlamıyor Burda 35
Bir Köylünün Ölümü 38
Peygamber 41
Biçilmeyi Bekleyen Ekin Tarlası 42
Sokakta 44
Özgürlük 48
Bağışla 49
Öğrenci 50
Dün, Saat Altıda 53
Yağmur Yaklaşırken 54
Put 55
Şiirlerim 56
Fırtına 57
Şiir Çabası 59
Unutulmayan 61
Turgenyev'e 64
Esin perisi 66
V.G. Belinskiy 67
Gece Uzak Şafağa 75
Uyu Bebeğim Uyu 76
Bir Cenaze Töreni 79
Maşa 83
Demiryolu 86